

Otiskli jsme před 100 lety

Předkládáme vám text z rubriky „Vojenství doma i v cizině“ publikovaný v našem časopise č. 4/1920.

Tento i další historické články si můžete prohlédnout, přečíst nebo stáhnout na webových stránkách našeho časopisu www.vojenskerozhledy.cz v nabídce archivu.

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

Vojenská smlouva Francie s Belgií.)*

V čas. „La France militaire“ ze dne 2. září 1920 uveřejněno pojednání o této důležité smlouvě, která se mezitím stala skutečností. V uvedeném pojednání praví se v podstatě toto:

Jestliže v této smlouvě vidí Belgie podle výpovědi belgického ministra války M. Jansona záruku proti budoucím válkám a jakési předpoklady k jiným dohodám s Francií, tato opět jest šťastna, že mohla tuto smlouvu uzavřít a podepsati. Smlouva tato navždy odstraňuje nepřetržité nebezpečí, jemuž byly neutralitou Belgie oba státy vystaveny.

Smlouva obsahuje společný plán pro ochranu mobilisace a prosoustředění vojsk v případě útoku na Belgií nebo Francií s východu.

V prvním námětu smlouvy navrhoval belgický generální štáb soustředění belgických vojsk v trojúhelníku Bruxelles—Malines—Louvain. Pečlivé studium mapy však ukázalo, že toto pásmo jest příliš vzdálené od hranice. Rovněž i pevnost Antverpy, která měla sloužiti jako jádro belgické obrany, byla po zkušenostech z roku 1914 zamítnuta; jádro obrany bylo přeneseno na jiné místo, které ovšem není jmenováno, které však není těžko uhodnouti.

*) Autor žádá o laskavé zaslání studií a příspěvků, které souvisí s materiální službou a s uvedeným konečným důsledkem.

**) Viz „Vojenské Rozhledy“, roč. I., čís. 3.—4., strana 235.

Ministr války M. Janson vyslovil se o této smlouvě takto: „Tato smlouva jest jasná a jednoduchá. Ustanovuje, že v případě neoprávněného napadnutí příslibují si vzájemně obě země plnou vojenskou oporu a utvoří jedinou a společnou frontu. Nyní jsme sice na Rýně, pozitíří můžeme však býti napadeni; proto jest zapotřebí, abychom se společně hájili. Máme čekatí teprve na poslední okamžik, abychom si pak společnou obranu improvisovali, nebo máme ji již nyní organisovati?“

Nejlepší odpovědí jest uskutečnění zamyšlené vojenské smlouvy. —ák

Reorganisace dělostřeleckých velitelstev ve francouzské armádě.

V čas. „La France militaire“ ze dne 9. září t. r. zabývá se plukovník O. B. reorganisací velitelstev u francouzského dělostřelectva, která byla nařízena dekretem ze dne 18. srpna 1920.

Před válkou a po demobilisaci byly dělostřelecké pluky ve svazu dělostřeleckých brigád za velení generála, velitele sborového dělostřelectva, který přímo podléhal veliteli sboru. Divisionáři takto nedisponovali svým dělostřelectvem, leda při velkých manévrech.

Vydáním dekretů ze dne 25. února 1910 a 8. listopadu 1911 nebylo tomuto organizačnímu nedostatku odpomoženo. Těmito dekrety bylo totiž pouze nařízeno, že divisionáři jsou i v míru zmocněni k přehlídkám divisiho dělostřelectva, a tato že má sloužiti k dohledu nad válečnou přípravou a výcvikem důstojníků a dělostřeleckých oddílů se zřetelem na spolupráci různých zbraní.

Pouhá přehlídka a velení jsou však dvě různé věci. Oba dekrety byly skutečně bojácné a netroufaly si zlomiti starý předsudek o „specielních“ zbraních.

Dekret, který byl vydán dne 18. srpna 1920 jest radikálnější. Od nynějška budou divisionáři jak v míru tak i ve válce veleti svému divisiho dělostřelectvu, to znamená, že divisiho dělostřelectvo jest jim přímo podřízeno.

Novým dekretem se zároveň ustanovuje stálý velitel divisiho dělostřelectva. Tím, že divisiho dělostřelectvu bude veleti stálý generál neb plukovník, obdrží divisionář dva spolupracovníky stejné hodnosti (velitele divisiho dělostřelectva a velitele divisiho dělostřelectva). Divisionář má nyní možnost zabývatí se pouze všeobecnými, společnými otázkami, a speciální otázky přenechává veliteli divisiho dělostřelectva a veliteli divisiho dělostřelectva.

Dekret též ustanovuje zařazení nosných 75 cm dělostřeleckých pluků (régiments d'artillerie portée) do svazku divisiho dělostřelectva. Tyto pluky, které vlastně tvoří všeobecnou dělostřeleckou zálohu, mají takto možnost již v míru zvykatí si na spolupráci s divisiho dělostřelectvem a na pěchotu, k čemuž jsou vlastně ve válce povoláni.

S vývody plukovníka O. B. možno jen souhlasiti. Též v rakouské armádě neměl v míru divisionář práva velení, což se zvláště na začátku války zle vymstilo. Divisionář často neznal ani velitele divisiho dělostřelectva, což teprve plukovníky a ostatní vyšší důstojníky.

Tito byli opět úplně cizí plukům pěším. Za takových okolností nebylo pak možno požadovati účinnou spolupráci dělostřelectva s pěchotou.

Doufáme, že v naší příští organisaci bude na tyto důležité zásadní otázky vzat náležitý zřetel. HK.

Rumunská armáda a její organisace.

(Zpráva ukončena 15. října 1920.)

I. Organisace velení.

Nejvyšším velitelem rumunské armády jest král.

Výkonnými orgány jsou:

- a) v míru: ministerstvo války a generální štáb;
- b) ve válce: hlavní stan, do něhož pak přejde větší část gen. štábu.

Zbytek gen. štábu zůstane v zápoli pro řízení běžných záležitostí ve vnitrozemí a dostává instrukce od hlavního stanu prostřednictvím ministerstva války.

A. Hlavní stan.

Náčelníkem jest generál divise neb vyšší generál. Má dva podnáčelníky. Jeho činnost pozůstává v rozhodování a dozoru nad všemi pracemi, které se týkají války. Rozděluje se na dvě hlavní oddělení s různými sekcemi.

B. Generální štáb.

Šéfem generálního štábu jest generál. Rozdělení gen. štábu odpovídá v celku rozdělení hlavního stanu.

II. Organisace vyšších jednotek.

Rumunsko reorganisuje a zesiluje svoji armádu.

Před válkou existovalo pět armádních sborů; tento počet hodlá rumunská vojenská správa rozmnožit na osm. Doposud je sestaveno sedm armádních sborů (6. armádní sbor jest v Kluži, 7. armádní sbor v Sibině). 8. armádní sbor se projektuje v Besarabii. Každý armádní sbor pozůstává: ze dvou aktivních a jedné záložní divise.

Celkem má nyní rumunská armáda 14 aktivních pěších divisí, 7 rezervních divisí a 2 střelecké divise. Aktivní divise mají čísla 1—14, záložní divise čísla 15—21, střelecké divise zvláštní číslo 1 a 2. Divise číslo 22 a 23 mají se utvořit v Besarabii, číslo 24 v Bukovině; tam jest postavena prozatím jedna brigáda (t. zv. bukovinská).

Složení pěší (aktivní) divise.

A. Štáb divise. Kancelář: šéf štábu, operační, zpravodajská, osobní a administrativní.

Referát: dělostřelecký, technický, zdravotnický a intendantní.

Kancelář služeb: zásobovací, oděvní, policejní, poštovní a telegrafická. Umísťovací služba.

B. Vojsko: a) pěchota: 1 střelecký pluk, 2 brigády po 2 pěších plucích (tyto pluky jsou podřízeny střeleckým divisím). b) jízda: 2 eskadrony; c) dělostřelectvo: 1 brigáda; d) technické vojsko: 1 prapor pionýrů.

C. Služby: Muniční kolona pro dělostřelectvo a pěchotu. Zdravotnická kolona skládá se ze dvou sekcí s polními nemocnicemi. Proviantní kolona skládá se ze tří oddělení (272 vozů). Polní policie. Etapní formace a polní doplňovací jednotky.

Záložní divise mají buď dvě brigády po čtyřech plucích nebo čtyři brigády po dvou plucích.

Tyto síly jsou rozděleny mezi tři armádní inspekce:

- I. v Bukurešti pro 1., 2., 5. armádní sbor a 1 divisi jízdy;
- II. v Sibině pro 6., 7. armádní sbor a 1 divisi jízdy;
- III. v Jasseh pro 3., 4., 8. armádní sbor a 1 divisi jízdy.

Všechny armádní sbory a inspekce jsou opatřeny všemi prostředky moderních armád (těžké dělostřelectvo, letectvo, moderní prostředky dopravní atd.

III. Dělostřelectvo, jízda, technické sbory.

O těchto formacích a jejich organizaci není doposud podrobných zpráv. Přes značné množství materiálu ukořistěného v Uhrách a jiných oblastech nedosáhlo divisijské dělostřelectvo předepsaného stavu. Pokud jest známo, má Rumunsko 3 jízdní divise, jejichž organizace a síla jest dosud neznáma.

IV. Letectví.

Ředitelem vzduchoplavby jest generál v ministerstvu války.

Letecký sbor dělí se na pět skupin, jeden záložní park a jeden balonový sbor.

První letecká skupina jest v Bukurešti. Pozůstává ze 2 eskadřil, 1 parku, 1 roty balonů, 1 fotografické sekce a 1 sekce hydroplánů.

Druhá letecká skupina v Bacou má 3 eskadřily, 1 park, 1 fotografickou sekci.

Třetí letecká skupina v Remau se 2 eskadřilami, 1 parkem, 1 fotografickou sekci.

Letecká skupina pro Transylvanii. Místo, organizace a síla dosud neznáma.

Pátá letecká skupina pro Besarabii v Kišiněvu má 3 eskadřily, 1 park a 1 rotu balonů.

Efektivní stav činí 6.000 důstojníků a mužů. Počet strojů jest dosti omezený a není znám. Rumunská vojenská aviatika má býti reorganisována a pro každý armádní sbor bude vybudována jedna letecká skupina se vším potřebným materiálem.

V. Doplňování, mobilisace a demobilisace.

Rumunsko provedlo odvozy všech mužů z přivtělených oblastí Bukoviny, Banátu a Sedmíhrad. Jak se postupuje v Besarabii, není známo. Ročníky 1917, 1918, 1919 a 1920 jsou úplně pod prapory. Ročníky starší jsou na dočasné dovolené. Není zaručeno, zda ročník 1916 jest úplně propuštěn.

Demobilisace rumunské armády jest zamýšlena na stanovenou výši 160.000 mužů se dvěma ročníky ve zbraní. Tato možnost jest však závislá od události v Rusku a proto se Rumunsko snaží všemožně vystříci se všeho, co by porušilo jeho neutralitu k Rusku.

Otázku doplňování důstojnického sboru rozřešila vojenská správa způsobem velmi příznivým býv. rak.-uherským důstojníkům. Bývalí rakouští důstojníci rumunské a německé národnosti, kteří jsou příslušní domovským právem do nynějšího rumunského území, byli převzati do královské rumunské armády v hodnosti o jeden stupeň vyšší. Byli přijati v audienci králem, který vyslovil očekávání, že věnují všechny své síly k vybudování nové vlasti, Velkého Rumunska.

Za žádných podmínek nejsou přijímáni důstojníci maďarské národnosti.

U technických zbraní (pionýři, železniční, telegrafní, leteckí a automobilní důstojníci) přijímají se též důstojníci cizích států (Maďary opět vyjímaje) — až do pořadí včetně mladších podplukovníků.

Unifikace rumunských důstojníků s bývalými důstojníky rakouskými děje se bez potíží a třenic, příznivě a rychle.

VI. Válečný materiál.

Výzbroj rumunské armády, aspoň pěší její části, jest dobrá. Vojsko je vyzbrojeno 6,5 mm manlicherovou opakovačkou M 93. Jest ovšem otázkou,

dostačí-li pěší výstroj pro soustavné zvyšování armády. Přes to, že po shroucení středních velmocí zabralo Rumunsko veliké zásoby zbraní všelikého druhu a za okupace v Uhrách ukořistili všechna skladiště, přece utrpělo Rumunsko ve světové válce veliké ztráty válečného materiálu.

Stávající zásoby rozhodně nevystačí k vyzbrojení nové velké armády. Velký nedostatek materiálu pocituje se zejména u dělostřelectva a technických zbraní.

VII. Výstroj.

Stejnokroj je dosti. Pěší výstroj je dobrá a jest jí dostatek. Mezery jeví se však u dělostřelectva a technických vojsk.

Válečný průmysl domácí není mnoho vyvinut a stěží by výkonost jeho uspokojila nynější velikou potřebu pro velkou armádu. Proto jest Rumunsko odkázáno na objednávky, hlavně ze zbrojovek československých, rakouských, německých a částečně i italských.

X.

Válečná chirurgie u Homera.

Úspěchy lékařské vědy za války světové povzbudily zdrav. radu Dra. Kruschwitz z Altenburgu v Německu k tomu, že se opět vrátil ke svému Homerovi a pátral, zdali slavná Ilias a Odyssea nepodává nějakých zpráv o činnosti starověkých lékařů ve válce.*)

Vidíme, že již tehdejší hrdinové před 3000 lety nebyli bez lékařského ošetřování. Počátky lékařského umění starých Řeků vycházejí z Egypta. Když Telemachos, hledaje otce svého Odyssea, přišel do Sparty ke králi Menelaovi, nalila mu Helena, choť krále Menelaa, do vína kouzelný prostředek, aby zapomněl na svůj bol. Praprotcem lékařství byl Asklepios (lat. Aesculapius), jehož synové Podaleiios a Machaon byli lékaři a vůdci Achaňů**) ve výpravě proti Troji. (Ilias, zpěv IV., verš 193 n.)

Staříček Nestor, který se též účastnil války trojské, nemohl se již pro své vysoké stáří bojů zúčastnit. Zasloužil se však tím, že shromažďoval raněné a dal je donést do svého stanu nebo na svou loď. Raněným bylo podáno nejdříve oběrstvení (vždyť i dnešní zdravotní oddily nosí při sobě polní láhev s osvěžujícím nápojem) a byli vykoupáni v teplé vodě, která pravděpodobně byla takto zcela nevědomky sterilisována. Již tenkrát zabráňovali studenou vodou mdlobě raněných. Rány, na něž byly nejdříve přikládány hojící masti, byly jemným plátnem obvázány.

Když raněn byl král Menelaos, přivolán k němu lékař Machaon, který

„když prohlédl mu ránu, kde šíp vnikl Tandara trpký,
vyssáv krev přiložil hojivé na ni léky znalecky,
jež daroval jednou z přátelství otcovi Cheiron.“***)
(Ilias, zpěv IV., verš 217 n.)

Homer pje též chvalozpěv na lékaře, v němž se prosí staříček Nestor, aby na své loď pečlivě ošetřoval raněného Machaa a učinil jej brzo opět boje schopným:

„Nestore Neleovče, ty velká pýcho Achaňů,
vzhůru na vůz rychlý svůj vystup a vedle Machaon
vstoupniž a žen na kvap ku lodím koně jednokopytné,
ježto cenou lékař mnoho mužstva jiného převáží,
z ran vyřezává šípy a vkládá léky hojící.“
(Ilias, zpěv XI., verš 511 n.)

„Nuž zachraň mne nyní a doved k černému korábu,
šíp ze stehna vyřízni a smyj pak krev s něho černou
čistě vodou vlažnou a nasyp svrchu léky hojící,
výborné, jimž prý naučil tebe vládce Achilleus,
ježž Cheiron vyučil, z Kentaurů nejbožnější.
Neb naši lékařové Podaleiios a vládce Machaon —

*) Výtěžek jeho studia není rozsáhlý. Jest uveřejněn v časopise „Korrespondenzblatt für Thüringer Ärzte“ (roč. 1920, čís. 8.—9.).

**) Homer nazývá řecké vojsko před Trojou bojující Achajské, Argejské, Danajské; později nazývali se jménem společným Hellenové.

***) Cheiron byl věhlasný lékař Hellenů, jenž sídlil na hoře Pelii a vychoval Jasona, Achillea i jiné znamenité bohatyry v době herojské. — Ukázky z Homerovy Iliady citovány jsou z překladu Ant. Škody, vydaného nákladem České Akademie v „Bibliotéce klasiků řeckých a římských.“

ve stanu tento leží, myslím, máje ránu bolestnou,
potřebný jsa nyní sám lékaře bezvadného,
kdežto druhý trojské na pláni krutou vede pútku.“
(Ilias, zpěv XI., verš 828 n.)

„Tak děl a pod paži ho chopiv vedl věvodu mužstva
do stanu; spatřiv jej soudruh, z tura kuži mu prostřel.
Tam položiv tedy vládce, nožem ze stehna vyřizl
ostrý šíp trpký a vymýval krev jemu černou
čistě vodou vlažnou a vyspal mu na ránu kořínek
trpký, roztrolený, bolokojný, jenž mu bolesti
všecky ztišil; krev přestala téci a rána mu zaschla.“
(Ilias, zpěv XI., verš 842 n.)

Ilias vypravuje nám o tom, kterak trojský hrdina Agenor přiložil jednomu raněnému zatímní obvaz, který nosil při sobě jako dnešní vojín v poli. (Ilias, zpěv XIII., verš 597 n.) Příklady tyto, jichž by se ještě mnoho našlo, ukazují, že homerští hrdinové nebyli v boji bez lékařského ošetření.

Také ošetřovatelsky najdeme ve válce trojské. Byly to otrokyně, které tuto službu ošetřovatelskou vykonávaly. Starí Řekové znali též uspávací a omamující prostředky. Podle účinků bylo to asi opium nebo hašiš. U Homera najdeme též znatelné stopy po hygieně: desinfekce mrtvých, spalování mrtvých, desinfekce místností morem zamořených sirným výparem atd.

Ověsem o nějaké organizované zdravotní službě nelze v těch dobách ještě mluvit. Služby lékařské prováděli též králové a vůdcové, kteří zastávali i úřad kněžský. Tito zbavovali se však znenáhla této troji služby.

Uvážíme-li, že homerské zpěvy zaznamenány byly asi roku 800 př. Kr. a původem svým jsou ještě o několik století starší, ale že otec lékařské vědy Hippokrates narodil se teprve asi v roce 456, musíme se obdivovati účelnosti zdravotních zařízení a znalostem lékařským z širých dob starověku.

Tn.

Organisace pěchoty ve světové válce.

Zákopová válka měla pronikavý vliv na organizaci pěchoty u všech bojujících armád. Revue „Kun. Krigsvetenskap-Akademiens Handlingar och Tidskrift“ podává ve svém 22.—23. čísle zajímavé tabulky o organizaci pěchoty, které níže podáváme. (Sron. též „Schweizerische Vierteljahrsschrift für Kriegswissenschaft“, roč. 1920, čís. 3.).

A. Organisace pěchoty na počátku války r. 1914.

Jednotka	Anglie	Belgie	Francie	Německo	Rakousko
Divise	3 brigády	3 brigády	2 brigády	2 brigády	2 brigády
Brigáda	4 prapory	2 pluky *)	2 pluky	2 pluky	2 pluky
Pluk	—	3 prapory, 1 kulometná rota	3 prapory, 1 štábní rota (tak zv. „compagnie hors rang“) **)	3 prapory, 1 kulometná rota	4 prapory, ***) 1 techn. oddíl a telefonní četa
Prapor	4 roty, 2 kulomety	4 roty	4 roty, 2 kulomety	4 roty	4 roty, 2 kulomety
Rota	4 čety	3 čety	4 čety	3 čety	4 čety

*) Druhý pluk byl zřízen teprve při mobilisaci.

**) Do tak zv. „compagnie hors rang“ zařazení byli všichni, kteří nekonali službu v rotách, jako telefonisté, pisáři, cyklisté, účetní atd.

***) Některé pluky měly pouze tři prapory.

B. Organizace pěchoty na konci války r. 1918.

Jednotka	Anglie	Belgie	Francie	Německo	Rakousko
Divise	3 brigády, 1 kulometná rota	3 pluky	3 pluky	1 brigáda	2 brigády, 1 útočný oddíl, 1 kulometný ostroostřelecký prapor
Brigáda	4 prapory, 1 kulomet. rota, 1 baterie vrhačů granátů	—	—	3 pluky	2 pluky
Pluk	—	3 prapory	3 prapory, 1 štábní rota (t. zv. „compagnie hors rang“)	3 prapory, 1 výzvědný oddíl, 1 rota minometů	3 prapory, 1 technická rota, 1 telefonní četa, 1 četa pěchot- ních děl
Prapor	4 roty, 8 lehkých stroj- ních pušek	3 roty, 1 kulomet. rota	3 roty, 1 kulomet. rota (137 mm)	4 roty, 1 kulomet. rota	4 roty, 1 kulomet. rota
Rota	4 čety	3 čety, 3 lehké kulo- mety pro každou četu	4 čety, 4 lehké kulo- mety pro každou četu	3 čety, 2 (3) lehké kulo- mety pro každou četu	3 čety, 1 lehký kulo- metný oddíl (4 kulomety)

Švédská armáda.

Švédská armáda pořádala ve dnech 26. září až 3. října t. r. velké královské manevry. Manevrů účastnil se čtvrtý armádní sbor (Stokholm) a části prvního, druhého a pátého armádního sboru. Manevry konaly se v okolí švédského přístavního města Söderhamnu. Velení převzal osobně švédský král. Jemu přidělení byli: šéf gen. štábu gen. Tingsten. Za velitele armád byli ustanoveni: gen. insp. pěchoty Bergström a inspektor vojenských škol gen. Hodengren.

Ztráty německé armády ve světové válce.

„Militär-Wochenblatt“ ze dne 28. srpna t. r. sděluje, že podle nejnovějších úředních ztrát jeví se ztráty německé armády ve světové válce takto:

Pozemní vojsko	1,718.608 mužů
Námořnictvo	24.726 „
K tomuto přistupují nejpravděpodobněji nezvěstní	5.007 „

Činil by tedy úhrnný počet ztrát . . . 1,748.341 mužů.

Sila armády Spojených států severoamerických.

Podle úředních zpráv bylo dne 15. července 1920 u pravidelné americké armády zařadeno 15.594 důstojníků a 192.475 mužů, tedy celkem 208.069 hlav. Z toho nacházelo se ve Spojených státech severoamerických 158.449 mužů, na ostrovech Filipinských 19.842 mužů, v Německu 16.128 mužů, na Panamské šíji 4.663 mužů, na Havajských ostrovech 4.641 mužů, na ostrově Porto Rico 1.496 mužů, v Číně 1.343 mužů, na Aljašce 875 mužů, ve Francii 142 mužů, v Anglii 13 mužů, ostatní na cestě do vlasti. Stav národní gardy činil dne 30. června 50.710 hlav. (Srovn. „Army and Navy Journal“ ze dne 24. a 31. července 1920.)

Síla bojujících armád ve světové válce.

Ve své knize „Die oberste Heeresleitung 1914–1916“*) podává německý generál v. Falkenhayn přehled o síle bojujících armád ve světové válce až do roku 1916. Jsou to dosud první známé údaje o bojujících armádách. Upozorňujeme, že v tomto přehledu započítány jsou pouze ty vojenské jednotky, které se skutečně bojů účastnily. Na oddíly konající službu v etapách a ve vnitrozemí nebylo vzato zřetele.

A. Západní bojiště.

	Dohodové armády	Německé armády
1. V polovici října 1914	2,300.000	1,700.000
2. Počátkem května 1915	2,450.000	1,900.000
3. V polovici července 1915	2,840.000	1,880.000
4. V polovici září 1915	3,250.000	1,970.000
5. Počátkem února 1916	3,470.000	2,350.000
6. Počátkem července 1916	3,840.000	2,260.000

B. Východní bojiště.

	Ruská vojska	Německá vojska	Kakousko-uherská vojska	Celkem něm. a rak.-uh. vojska
1. V pol. září 1914				
a) na hranicích vých. Pruska	160.000	140.000	—	140.000
b) na polsko-německých hranicích a v Polsku	133.000	40.000	—	40.000
c) v Haliči	652.000	16.000	367.000	383.000
2. Koncem prosince 1914				
a) na německé hranici (na pravém břehu Visly)	320.000	105.000	—	105.000
b) v Polsku a na levém břehu Visly	847.000	385.000	140.000	525.000
c) v Haliči a Bukovině	521.000	12.000	513.000	525.000
3. Koncem ledna 1915				
a) na německé hranici (na pravém břehu Visly)	317.000	125.000	—	125.000
b) v Polsku a na levém břehu Visly	916.000	273.000	146.000	419.000
c) v Haliči a Bukovině	610.000	48.000	525.000	573.000
4. Koncem dubna 1915				
a) na německé hranici (na pravém břehu Visly)	640.000	366.000	—	366.000
b) v Polsku a na levém břehu Visly	407.000	184.000	54.000	238.000
c) v Haliči a Bukovině	720.000	89.000	610.000	699.000
5. Počátkem června 1916				
a) severně řeky Pripet	1,590.000	560.000	30.000	590.000
b) jižně řeky Pripet	650.000	30.000	456.000	486.000

Poučení o pohlavních chorobách.

Ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy s ministerstvem školství a národní osvěty vydalo leták takto nazvaný, aby mladí lidé, škole odrostlí, byli poučeni o pohlavních chorobách a aby poučení to stalo se ve smyslu myšlenek uvedených v tomto letáku. Po statistickém úvodu jsou stručně probrány následky pohlavních chorob a za nejlepší ochranu proti nim doporučuje se pohlavní zdržlivost, kterou lze nejlépe provádět při abstinenci lihových nápojů a pěstování sportu.

Doporučujeme vřele tento leták jednotlivým voj. oddílům a zvláště voj. osvětovým referentům, jichž úkolem bude, aby i v tomto směru byli nováčekové řádně a včas poučeni. Leták jest na skladě ve státním školním knihoskladě v Praze.

*) v. Falkenhayn: „Die oberste Heeresleitung 1914–16“, Berlin 1920, E. S. Mittler & Sohn.